

Durmuş Hocaoğlu

Dağ obanlarına İlim-Kültür Ne Gerek?

Aksiyon., Yıl: 8., Sayı: 376; 16.02.2002-22.02.2002 (Cumartesi-Cuma)., s.23

Durmuş Hocaoğlu, *Aksiyon*, Analiz Sıra No: 116; 2002 Sıra No: 04

Atıf:

- Hocaoğlu, Durmuş., “Dağ obanlarına İlim-Kültür Ne Gerek?”, *Aksiyon.*, Yıl: 8., Sayı: 376; 16.02.2002-22.02.2002 (Cumartesi-Cuma)., s.23

“...eğitim, ğretim, ilim, kültür alanlarına “gübre” kadar değer vermeyen yönetim ve toplum zihniyetinin bu sakatlığını pek de yadırgamaz oldum. Dağ çobanlarına ilim-kültür ne gerek?”

İlkokul’dan niversite’ye varıncaya dek, her kademedede Eğitim, ğretim ve Bilim Cmiası perışan bir vazıyette; şu nda en büyük problem, öncelikle, bu cmia mensuplarının “geçim” meselesi. Ücretler, senelerden beri *mstakarr* ve *muntazam* bir srette reel değer olarak irtif kaybında. Senenin muayyen zamanlarında atılan içi boş, anlamsız, sammiyetten zerre kadar nasibsiz, riykar hamset nutukları, “yılın ğretmeni seçme” sululukları bu perışanlığı değil maskelemek, suyun içine atılmış sigara izmaritinin kokusunun daha mstekreh bir hle gelmesi gibi, daha tahammül edilemez bir hle getiriyor. Devlet’in ne işe yaradığı mehl KİT’lerinden, bir memura beş mirin isabet ettiği, gelirlerinin neredeyse tammının personel giderlerine aktığı TGSAş’da (Türkiye Gübre Sanyii A.ř.) alışmayan kamu işçilerinin ortalama maaşının 745 milyon T.L. (zmisi her hlde 1,5 milyar olmalı) oluşuna mukaabil, en kıdemli ğretmen maaşının 500 milyonun altında, en kıdemli profesrnknn 1 milyar 100 milyon civarında oluşunun yarattığı skandal, hangi “canım hocam” palavrası ile rt-bas edilebilir? Hkmetler, göz göre-göre bu insanlarla alay ettiler ve de ediyorlar: Zaman-zaman alenen “geçinemiyoruz” diye ağlama raddelerine gelen hocalar karşısında, gy, bir iyileştirme sözü verilmişti; ama o hin bu hindir, kara taş çatlayacak oldu, “yetkili”lerden o günden beri en ufak bir ses-sad dahi yok!

Ya ilm çalışma, araştırma imknları? Bir tek bankanın yalayıp yuttuklarının zekti bile esirgenmekte ve “ne hlin varsa gr” denmektedir.

Beri yandan, zten “okuma”nın bir değer ifde etmediği bu toplumda bir yılı aşkın bir zamandan beri yaşanan kriz de en ziyde bu sektörü vurdu; kitap baskıları 1000, hatt 500 adet civrına kadar geriledi. Bu da, gerçek bir ilim ve entelektüel ortamının

yaratılmasındaki en mühim şartlardan olan, *sırf yazdıklarıyla geçinebilme* imkânını, mahdut — ve bir takımını da medyatik — bir azınlık dışında yok ediyor.

Bu ülkede, üzerinde en fazla nutuk irâd edilen, ama hâkîkatte en kolay gözden çıkarılabilecek, en rahat fedâ edilen şey, “bilgi” ve ona müteallık herşey; ne acı ve ne ayıp!

Eğitim, Öğretim, Bilim ve Kültür alanlarındaki değişmelerin hızı ve ivmesi, ekonomik alanlardakine nisbetle çok daha düşüktür; yükselmeleri, inişleri, çıkışları, krizleri, çöküşleri çok daha yavaş seyredir. Cemiyetler için cârî olan bu olguyu insanların ferdî hayatlarında da müşâhade edebiliriz: Kişilerin kültürel ve ekonomik değişimlerinin hız ve ivmeleri arasındaki farklar çoğunlukla dehşetli denecek kadar büyük olabilmektedir. Bir ömür içerisinde, hattâ çok daha kısa bir sürede, toplumun en alt ekonomik seviyesinden en üstüne tırmanabilmek mümkün olmakla berâber, en alt kültür seviyesinden en üst kültür seviyesine yükselebilmek için birkaç neslin mütemâdiyen ve musırrâne aynı konu üzerinde mesâfe kat’ edilmesi şarttır. Mes’eleye cemiyet ölçeğinde bakıldığında da, meselâ, bir “bedevî” cemiyet bâzan çok kısa bir müddet zarfında “modern” bir cemiyetin ekonomik standartlarını yakalayabilmektedir; ama, aynı toplum “bedevîlik”ten “medenîlik”e bu kadar kolay yükselemez; bu başarı için, en yisinden belki birkaç asır gerektir. Bir sosyoloji darbı meselinde dendiği gibi, bir yamyam “ümmîlik”ten “okur-yazarlık”a geçince, aynı sür’atle, hemen “yamyamlık”tan “adamlık”a terfî edemez; olsa-olsa belki ancak “okur-yazar bir yamyam” olabilir.

Bu itibarla, Eğitim, Öğretim ve Kültür alanları, toplumların kısa vâdeli gündelik hayatlarında, çok daha yüksek değişme hız ve ivmesine sâhip bulunan ekonomik alandaki değişmelerle kıyas kabul etmez derecede daha az dikkat çekicidirler, daha az göze batarlar; daha az “anlık” müessiriyetleri vardır. Bu da, onlar üzerine çevrilen dikkatlerin daha gevşek olmasına; bu alanların ve bu alan mensuplarının “ehemmiyetler hiyerarşisi”nde alt sıralara itilebilmesine; bilhassa ekonomik darboğazlardan geçildiği kritik kriz anlarında (‘kriz’ ve ‘kritik’ kelimelerin aynı kökten geldiğine dikkat edilmesi...) hemen ilk elde fedâ edilebilecek “safra” muâmelesine tâbî tutulmasına yol açmaktadır. Nitekim, aile bütçelerinde dahi, böyle zamanlarda ilk kısılan gider kalemleri, bu alana müteallık olanlar değil midir?

Fakat, burada, konunun bir başka mühim, can alıcı tarafı kendisini vaz’ etmektedir: Bu yüksek seviyeli insânî başarı alanlarındaki düşüşler ne denli yavaş olmakta ise yükseliş de o denli yavaş olmaktadır ki, bunun da en mühim neticesi, kültürel bakımdan çökmüş bir cemiyetin dirilmesinin aşırı derecede zor, birçok hâllerde ise külliye imkânsız olduğudur. “Kültürün intikamı” diyebileceğimiz bu keyfiyet, bir cemiyet için asıl felâketin kendisini oluşturmaktadır. İbn Sînâ, *“ilim ve san’at, kendisine itibar edilmeyen toplumlardan elini-ayağını çeker”* der; bu cümleyi, Tarih’in önümüze koymuş olduğu büyük tecrübeyi göz önüne alarak şu şekilde itmâm edebiliriz: *“... ve bir daha da o topraklara kolay-kolay geri gelmez”*. Bu satırların müellifinin en hâlisâne kanâati de odur ki, İlmin, san’atın, kısacası yüksek seviyeli kültürün elini-ayağını çektiği, Akıl’ın ve Hikmet’in kovulduğu bir cemiyete, “hakîm” sıfatının teknik mânâda bütün tazammun ve şumûlü ile yegâne sâhibi olan Cenâb-ı Bârî de “hikmet nazarı” ile bakmaz; bahse mevzû cemiyet mü’min veya başka bir şey olsun; farketmez. Dahası, böyle bir cemiyetin mü’minliği de, büyük nisbette bir “atalar kültü” devâmı şeklinde

olup, virtüoziteden mahrum ve rafinerisiz olmakla, pek öyle fevkalâde bir değer de taşımayacaktır; Yûnus'un dediği gibi: “Yetmişiki millet dahi elin yüzün yumaz değil”.

Bu can alıcı mevzûda, başka yerlerden, başka cemiyetlerden örnekler devşirmeye ne hâcet? En iyi örnek Biz'iz! Filhakîka, Türk-İslâm dünyasının asırlarda yaşamakta olduğu trajedi, bunun tarih çapındaki en mümtaz nümûnesidir. Yırtınıp durmanın, her kötü hâlimizi bir başkasının hânesine fatura etmenin ne anlamı var? Kant'ın “Aydınlanma Nedir” başlıklı meşhur makalesinde hikâye ettiğine benzer bir şekilde, Biz(ler), kendi suçumuzun netîcesi olarak büyük bir çukur içine düşmüş bulunmaktayız; dindar veya laik veya seküler muhtelif şekillerde tezâhür eden ve fakat hepsi de özde aynı olan bu ‘geri’ kafaları radikal bir biçimde değiştirmedığımız müddetçe nâfile; o çukurdan çıkamayız. Bu topraklardan İlim, San’at, Akıl, Hikmet kovulmuştur; o sebeple de hikmet nazarına, inâyet ve hidâyete müstahak değiliz.

.. doğrusu; eğitim, öğretim, ilim, kültür alanlarına “gübre” kadar değer vermeyen yönetim ve toplum zihniyetinin bu sakatlığını pek de yadırgamaz oldum. Dağ çobanlarına ilim-kültür ne gerek?

